

ԿԱՅՆԱՍՈՒՆՆԵՐԻ ԲՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐՏԵՅՈՒ

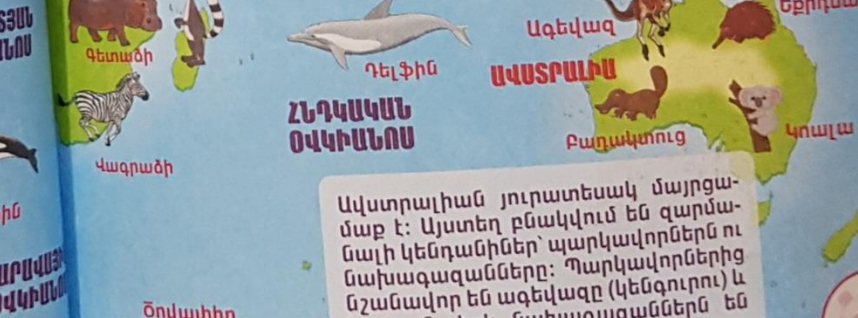
Կաթնասունները բնակվում են երկիր մոլորակի բոլոր մայրցամաքներում, բացի Անտարկտիդայից, ինչպես նաև՝ բոլոր ծովերում և օվկիանոսներում: Որոշ կաթնասուններ բնակվում են մեկ մայրցամաքի սահմաններում, մյուսները տարածված են մի քանի մայրցամաքներում: Ամենատարածված կաթնասուններն են նապաստակը, ծագարը, աղվեսը, գայլը, սկյուռը, չղջիկը, մուկը, կատունը, շունը, ոչխարը, կովը, այծը և այլն:

Կաթնասունները բնակվում են նաև ծովերում ու օվկիանոսներում: Դրանք կետերն են, դելֆինները, փոկերը, լամանտինները և այլն:

Որոշ կաթնասուններն ապրում են նաև Անտարկտիդայի փոկերին (փոկ, փոկ)

Ավստրալիան յուրատեսակ մայրցամաք է: Այստեղ բնակվում են գարնանալի կենդանիներ՝ պարկավորներն ու նախագագանները: Պարկավորներից նշանավոր են ագեվազը (կենգուրու) և կոալան, իսկ նախագագաններն են բադակտուցն ու եթիդան:

Ծխագույն հովաթ

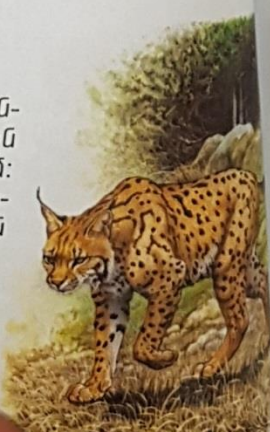
Ծխագույն հովաթը (*Neofelis*) բնակվում է Հարավարևելյան Ասիայում և Հարավարևմտյան Ասիայում: Պատկանում է մորթուկազույն բծերի պատճառով: Պատկանում է կատուների ենթաընտանիքին: Այս կարողությունը մինչև 105 սմ է, արտաքին կաշուի վրա մինչև 25 կգ: Ենթաընտանիքում կատուները: Ինդոնեզիայի կղզուց (Բորնեո) և Սումատրա կղզուց բնակվում է կալիմանտանյան ծխագույն հովաթը (նրա մորթու բծերն ավելի մուգ են): Այս կատուները ճանաչվում են համարվում էր ծխագույն հովաթի ենթատեսակ, այժմ ինքնուրույն տեսակ է:

Կատուներ

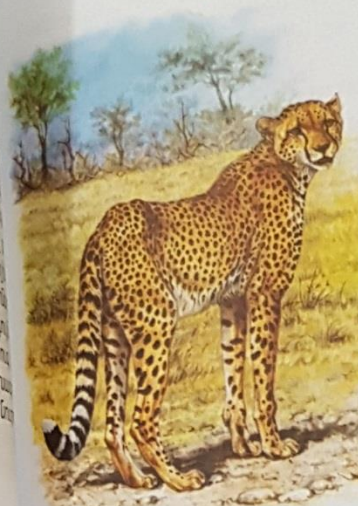
Կատուների ենթաընտանիքը (*Felinae*) ներառում է 30 տեսակի կատուներ: Կան ինչպես մանր, այնպես էլ խոշոր տեսակներ: Կատուները պարզ, պուճա: Հովազներից տարբերվում են ոչ թե չափերով, այլ կառուցվածքով: Օրինակ, հովազներն ունեն լեզվատակի ոսկոր, որից կատուները զուրկ են: Բացի այդ հովազները կարող են մռնչալ, իսկ կատուները միայն մլավել: Կատուների դասակարգումը վիճելի կողմեր ունի, շատ մեծ տեղի են ունենում լրացումներ և փոփոխություններ: Կատուները առանձնացնել լուսանին, հեպարդին, պումային, հարավամերիկյան կատուներին, վայրի կատուներին և այլն:

Լուսան

Սովորական լուսանը (*Lynx lynx*) լուսանների ամենատարածված ներկայացուցիչն է, ապրում է Եվրասիայի անտառներում: Մյուս տեսակներն են կանադական, կարմիր և պիրենեյան լուսանները: Պիրենեյան լուսանը գտնվում է անհետացման եզրին: Լուսանն ունի կարծ պոչ, մարմնի երկարությունը մինչև 130 սմ է, քաշը՝ մինչև 30 կգ: Ապրում է 15-20 տարի: Սովորական լուսանը հանդիպում է մահ 33-ում (նկարում՝ սովորական լուսան):

Հեպարդ (վագրակատու)

Հեպարդը կան վագրակատուն (*Acinonyx jubatus*) ամենաարագավազ ցամաքային կենդանին է, ապրում է Աֆրիկայում և Ասիայում (Իրան): Կարճ տարածության վրա կարող է վազել մինչև 120 կմ/ժ արագությամբ: Ունի 5 ենթատեսակ: Երկարությունը մինչև 140 սմ է, քաշը՝ մինչև 65 կգ: Որսին չի դարանակալում, այլ մոտենում է ու շատ արագ հարձակվում: Ուտում է միայն իր որսած կենդանիներին: Երբեմն, մինչև մա որսից հետո հանգստանում է, այլ գիշատիչներ խլում են որսը:

Նախկինում հանդիպել է Հայկական բարձրավանդակում: Կոչվում է նաև կատվաշուն, գեպարդ: Վագրակատունը տարածվել է վերջերս՝ համաշխարհային միջոցով, սակայն պետք է հիշել, որ վագրակատուն է կոչվում մահ վայրի կատվի մի տեսակը՝ օցելոտը:

Կատվառյուծ (պումա)

Կատվառյուծը (*Puma concolor*) յագուարի հետ ապրում է գրեթե նույն տարածքում՝ Կանադայից մինչև Արգենտինա: Լատիներեն *concolor* նշանակում է «միագույն»՝ կատվառյուծն ունի միագույն մորթի: Յագուարը կատվառյուծի անհաշտ թշնամին է: Կատվառյուծը կոչվում է մահ պումա, կուգուար: Կուգուար են անվանում հյուսիսամերիկյան կատվառյուծին: Ունի 6 ենթատեսակ: Մարմնի երկարությունը մինչև 1,8 մ է, քաշը՝ մինչև 105 կգ:

Կատվառյուծն ամենաճկուն կատվայինն է, հրաշալի ցատկուն և ծառ է մագլցում: Ապրում է միայնակ: Որսորդության է դուրս գալիս գիշերը: Ունենում է 1-6 ծագ, որոնք մինչև 2 տարի ապրում են մոր հետ: Ազատության մեջ կատվառյուծն ապրում է 18-20 տարի (նկարում կատվառյուծը ծագերի հետ):

Գորշ արջը հրաշալի վազում է: Վտանգի դեպքում զարթոնքով վազ քնից և նոր որջ որոնում: Եթե ճարպը ծննանը չբավարարի արջը կարող է զարթնել և ուտելիք որոնել:

Մայր արջը 2-4 տարին մեկ ունենում է 2-3 (առավելագույնը 5) 0,5 կգ քաշով քոթոթները ծնվում են հունվար-փետրվարին, երբ դեռ ծնենային քնի մեջ է: Մայր արջը որջում փակվում է նախորդ ծագերի հետ, որոնց կոչում են դայակներ, քանի որ օգնում են խնամել նորածիններին: Քոթոթները մինչև 2 տարեկանը մնում են կողքին:

Գորշ արջերը հեշտ են վարժեցվում: Գնչուներն իրենց հետ վտարած արջեր էին պտտեցնում: Կրկեսում արջերին սովորեցնում են նույնիվ ու մոտոցիկլետ վարել: Գորշ արջերը բարեկամանում են վայրենուղների հետ:

Ազատության մեջ գորշ արջերն ապրում են 20-30 տարի, իսկ ներքին մարզերում՝ մինչև 50 տարի:

Գորշ արջին հայերեն փոխաբերական իմաստով անվանում են բրդոտ կամ ծուռթաթ, քանի որ մորթին շատ հաստ է և քաշը ծուռումուռ ոտնաթաթերը միմյանց հակված: Պարզվում է, որ նա ծուռ քայլվածքը հարմար է ծառ մագլցելիս:

Հիմալայան արջ

Հիմալայան արջն (*Ursus thibetanus*) ապրում է Հարավային Ասիայի անտառներում (Իրանից մինչև ճապոնիա): Կոչվում է նաև սպիտակակուրծք արջ, հիմալայան սև արջ: Գրեթե երբեք հանգամ փոքր է գորշ արջից: Արուների մարմնի երկարությունը մինչև 1,8 մ է, քաշը՝ մինչև 150 կգ: Եգերն ավելի փոքր են: Լավ մագլցում է ծառերը: Հիմնականում ծառաբնակ է, սնվում է առավելապես բուսականությամբ (կաղին, ընկույզ, հատապտուղներ, բույսեր, հյութալի արմատապտուղներ և այլն): Սնվում է նաև միջատներով, փափկամարմիններով ու գորտերով: Չմռանը քնում է ծառերի փչակներում:

Հիմալայան արջն ունի մի քանի ենթատեսակներ՝ հիմալայան, ուսսուրական, ճապոնական և այլն:

Եգ արջն ունենում է 1-2 քոթոթ, որոնք ծնվում են 300-400 գ քաշով:

Հիմալայան արջի կյանքի տևողությունը մինչև 25 տարի է:

Սպիտակ արջ

Սպիտակ արջն (*Ursus maritimus*) ամենախոշորն է արջայինների ընտանիքում, ապրում է Հյուսիսային բևեռի շրջակայքում՝ Արկտիկայում: Կոչվում է նաև բևեռային արջ: Հաճախ համարվում է ծովային կաթնասուն, քանի որ տարվա մեծ մասն անցկացնում է ջրում: Սառույցներն ու ջուրը նրա հարազատ տարերքն են: Հրաշալի լողում է, կարող է 4-5 կմ/ժ արագությամբ երկար ժամանակ լողալ, սուզվել փոկի նման և 2 րոպե մնալ ջրի տակ:

Սպիտակ արջը սնվում է փոկերով, ձկներով, թռչուններով: Սպիտակ արջի էգն ունենում է մինչև 700 կգ, իսկ արուն՝ մինչև 1000 կգ զանգված: Մաշկի գույնը սև է, իսկ մորթու մազերը՝ սպիտակադեղնավուն: Խիտ բուրդը պահպանում է ցրտից և ջրի մեջ թռչելուց: Ցրտից պաշտպանում է նաև մինչև 10 սմ հաստությամբ ենթամաշկային ճարպի շերտը:

Սպիտակ արջի գունավորումը նպաստում է բևեռային սառույցների մեջ աննկատ մնալուն: Ջարգացած են հոտառությունը, տեսողությունը և կտրողությունը: Չոհին կարող է տեսնել մի քանի կմ հեռավորությունից: Սպիտակ արջն ապրում է միայնակ: Չմռային քնի անցնում են միայն եգ արջերը, որոնք քոթոթների են սպասում: Արու արջերը հազվադեպ են քնում ծննանը: Եգ արջը 2-3 տարին մեկ ունենում է 1-3 քոթոթ, որոնք ծնվում են որջում՝ ծնենային քնի ընթացքում: Չմռային քունը սովորաբար կարճ է՝ 50-80 օր, երբեմն կարող է տևել հոկտեմբերից մինչև ապրիլ: Քոթոթները մինչև 1,5 տարեկանը մնում են մոր հետ և սնվում կաթով:

Սպիտակ արջի կյանքի տևողությունը բնական պայմաններում 25-30 տարի է, անազատության մեջ՝ 45 տարի:

Կարմիր գայլը (Cuon alpinus) բնակվում է Հարավարևելյան Ասիայում, կոչվում է նաև լեռնային գայլ, հիմալայան գայլ կամ բուանգու: Գտնվում է անհետացման եզրին: Ունի 3 ենթատեսակ: Մարմնի երկարությունը մինչև 1,1 մ է, բաղկացած ոհմակներ:

Մայկոնգը կամ խեցգետնախոզավետը (Cerdocyon thous) բնակվում է Հարավարևելյան Ասիայում, մարմնի երկարությունը մինչև 75 սմ է, բաղկացած է 8 կգ: Ունի 6 ենթատեսակ: Այստեղ է գիշերը: Սնվում է կրծողների մողեսներով, գորտերով, մրջյուններով, թռչուններով, խեցգետնախոզներով, թռչուններով, կենդանի մսով և մինչև 11 տարեկան պտուղներով: Ապրում է մինչև 11 տարեկան:

Բացի մայկոնգից, Հարավային Ամերիկայում բնակվում են ևս 6 տեսակի աղվեսներ, որոնք ներառվում են Հարավամերիկյան աղվեսների ցեղում (Lycalopex): Դրանք են անդյան աղվեսը (Lycalopex culpeas, բնակվում է Անդերում), բրազիլական աղվեսը (Lycalopex vetulus, բնակվում է Բրազիլիայում), պարագվայական աղվեսը (Lycalopex gymnocercus, ապրում է Պարագվայում և հարակից երկրներում), սեչուրյան աղվեսը (Lycalopex sechurae, ապրում է Պերուի Սեչուրա անապատում), Դարվինի աղվեսը (Lycalopex fulvipes, ապրում է Չիլիում, հայտնաբերվել է Չարլզ Դարվինի կողմից 1831 թ-ին) և արգենտինական գորշ աղվեսը (Lycalopex griseus, բնակվում է Արգենտինայում և Չիլիում):

Անդյան աղվեսը (Lycalopex culpeas) կոչվում է նաև կուլպետ, բնակվում է Հարավարևելյան Ասիայում: Գտնվում է անհետացման եզրին: Ունի 3 ենթատեսակ: Այստեղ է գիշերը: Սնվում է կրծողների մողեսներով, գորտերով, մրջյուններով, թռչուններով, կենդանի մսով և մինչև 11 տարեկան պտուղներով: Ապրում է մինչև 11 տարեկան:

Բրազիլական աղվեսը (Lycalopex vetulus) բնակվում է Բրազիլիայի անտառային, տափաստանային և լեռնային շրջաններում:

Ընտանի շուն

Ընտանի շունը (Canis lupus familiaris) պատկանում է շնայինների ընտանիքի գայլերի ցեղին, գորշ գայլի ենթատեսակ է: Մարդու ամենատարածված ընկերակից կենդանին է: Շունն ընտելացվել է շուրջ 30 հզ. տարի առաջ և համարվում է մամուկի ընթացքում առաջացել են ընտանի շան տեսակներ, որոնց մի մասը հիմնադրվել է (օրինակ՝ հայկական գամփո), մյուսները՝ խաչասերման ճանապարհով: Ներկայումս աշխարհում կան ընտանի շան ավելի քան 400 ցեղատեսակներ, որոնք միմյանցից տարբերվում են չափերով, կառուցվածքով, մազածածկով, գույնով ու վարքագծով: Շների ցեղատեսակները դասակարգվում են խմբերի՝ որսորդական, ծառայողական, սեմյակային-դեկորատիվ և այլն: Շների ուսումնասիրող գիտությունը մինչև 15 տարի է: Շների կյանքի տևողությունը մինչև 15 տարի է: Շները մեծ դեր ունեն մարդու կյանքում: Որպես հավատարիմ ուղեկիցներ նրանք օգնել են մարդուն որսորդության ժամանակ, տեղափոխվելիս, տունը և ունեցվածքը պահպանելիս, կատարել են փրկարարական և այլ ծառայություններ: Այսօր էլ նրանք շարունակում են մնալ մարդու հավատարիմ ընկերակիցը: Ներկայումս աշխարհում աճում է դեկորատիվ շների պահանջարկը: Շների առավել տարածված ու հայտնի ցեղատեսակներն են.

			
Յորքշիրյան տերիեր (յորթ)	Սիբիրյան հասկի	Լաբրադոր ռետրիվեր	Թոյ պուդել
			
Չաուչաու	Չիուահուա	Ռոտվեյլեր	Ալյասկայի մալամուտ
			
Տաքսա	Դալմաթին (դալմաթյան շուն)	Պոմերանական չաից (գամաճ չաից)	Հայկական գամփո

ԱԿԱՆՋԱՎՈՐ ՓՈԿԵՐ

Ականջավոր փոկերի ընտանիքը (Otariidae) ներառում է 7 ցեղի 16 սատկանիներ: Հյուսիսային կիսագնդում հանդիպում են միայն հարավային կիսանոսի ափերին, 2 տեսակ՝ Գալապագոսյան կղզիներում, առավել քան 100-ից ավելի տեսակներ են Անտարկտիդայի ափերին: Ի տարբերություն մյուս փոկերի, որոնք բերած ականջախեցիները: Մաշկաթաթերը գրեթե գույնը մազածածկույթից, առջևի մաշկաթաթերը հաճախ չունեն մազիկներ, հետիմները ծավվում են դեպի առաջ և օգնում տեղաշարժվել ցամաքում: Բազմանում և մորթափոխվում են ցամաքի վրա, կղզիներում: Արունը նկատելիորեն խոշոր են էգերից: Հոտային կենդանիներ են, խուսափում են սառույցներից, ծնեում են ծովում: Սնվում են ձկներով ու փափկամորթներով, հազվադեպ՝ խեցգետնակերպերով: Լավ լողում են: Մարմնի երկարությունը 1,5-4 մ է, քաշը՝ 150-1100 կգ:

Պատկանում են շնանմանների ենթակարգին: Նախկինում դասվում էին մաշկոտանիների կարգում: Սովորաբար բաժանվում են 2 ենթաընտանիքի՝ ծովարջեր կամ ծովակատուներ (9 տեսակ) և ծովառյուծներ (7 տեսակ): Ամենախոշորը երկարականջ փոկն է կամ Ստելլերի ծովառյուծը (հայտնի է ռուսերեն «սիվուս» անվանումով): Փոկը հայերեն կոչվում է նաև ծովարջ, ծովակատու, ծովաշուն:

Անտարկտիկական ծովարջ (Arctocephalus gazella)

Ստելլերի ծովառյուծ (Eumetopias jubatus)

Հյուսիսային ծովարջ (Callorhinus ursinus)

Նորգելանդական ծովառյուծ (Phocarcos hookeri)

Ավստրալիական ծովառյուծ (Neophoca cinerea)

ԾՈՎԱՑՈՒԼԱՅԻՆՆԵՐ

Ծովացուլայինների ընտանիքը (Odobenidae) պատկանում է շնանմանների ենթակարգին, ներառում է 1 տեսակի կենդանի՝ ծովացուլ (Odobenus rosmarus), որն ապրում է հյուսիսային կիսագնդի մերձբևեռային շրջաններում: Ունի 3 ենթատեսակ:

Ծովացուլը խոշոր կենդանի է, մարմնի երկարությունը մինչև 5 մ է, քաշը՝ մինչև 2 տ: Նախկինում դասվում էր միայն ծովափղին: Ծովացուլը ունի վերին հսկայական 2 ժանիքներ, որոնք կարող են հասնել մինչև 1 մ երկարության: Ժանիքներ ունեն թե՛ էգը, թե՛ արուն: Էգերը չափերով նկատելի փոքր են արուներից: Ապրում են փափկամորթներով, ձկներով, երբեմն կարող են հարձակվել փոկերի վրա: Զագեր են ունենում 3-4 տարին մեկ: Մայրը մոտ 1 տարի ծագերին կերակրում է կաթով: Մինչև 2-3 տարի ծագերն ապրում են մոր հետ:

Ծովացուլը հայտնի է նաև ռուսերեն «մորժ» անվանումով:

Էգ և արու (վերևում) ծովացուլեր

ՊԱՆԳԱՅԻՆՆԵՐ

Պանդայինների ընտանիքը (Ailuridae) նույնպես պատկանում է շնանմանների ենթակարգին, ներառում է 1 տեսակի կենդանի՝ փոքր կամ կարմիր պանդա (Ailurus fulgens), որն ունի 2 ենթատեսակ: Բնակվում է Ասիայում (Նեպալ, Բուրան, Մյանմա, Հարավային Հինաստան): Բնական պայմաններում գրեթե ոչնչացման եզրին է, զրանցված է Միջազգային կարմիր գրքում: Ապրում է նաև կենդանաբանական այգիներում: Բնական պայմաններում ապրող փոքր պանդան գրեթե ուսումնասիրված չէ, քանի որ ապրում է դժվարանցանելի անտառներում: Փոքր պանդան ընտանի կատվի մեծությամբ ծառաբնակ կաթնասուն է: Թեև համարվում է գիշատիչ, բայց սննդի մեծ մասը (շուրջ 95 %-ը) կազմում է հնդկեղեգը (բամբուկ): Սնվում է նաև սնկերով, հատապտուղներով, թռչնի ձվերով, նաև մանր կրծողներով: Նախկինում այս ընտանիքին էր պատկանում նաև մեծ պանդան, որը հետագայում դասվեց արջերի ընտանիքին:

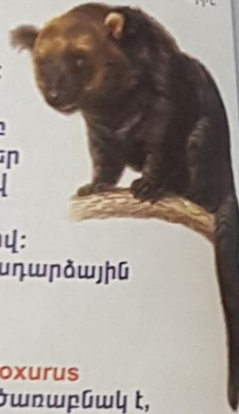
Փոքր պանդա

ՎԻՎԵՐԱՅԻՆՆԵՐ

Վիվերայինների ընտանիքը (Viverridae) բաղկացած է 4 ենթաընտանիքից, ներառում է 15 ցեղի 35 տեսակի կաթնասուններ մուսանգներ, ցիվետներ, լինսանգներ և բինտուրոնգ: 18 տեսակներ լինսանգներ, ցիվետները և բինտուրոնգը տարածված են Հարավարևելյան Ասիայում, մի մասը՝ ինդոնեզական կղզիներում: 17 տեսակներ աֆրիկյան ցիվետը և աֆրիկյան լինսանգի 2 տեսակները Աֆրիկայում: Գրեյթերայինները սովորական գենետն է, որը բնակվում է Աֆրիկայում: Վիվերայիններն ունեն քանկարժեք մորթի, մեծ մասը գիշատիչ է, որոնք սակներ արտադրում են հոտավետ արտազատուկ (օգտագործվում է օտար լիքի արտադրության և բժշկության մեջ): Հիմնականում ցամաքային կենդանիներ են, որոնք արտադրում են յուրահատուկ հոտավետ նյութ՝ ցիբետ (արաբերեն նշանակում է «մուշկ»): Կենդանիները դրանով ազդանշում են իրենց տարածքը, գրավում հակառակ սեռին և այլն: Ցիբետն ունի կայուն բուրավետ հոտ: Ընտանիքի անվանումը ծագում է ցիվետների ցեղի անվանումից, որոնք կոչվում են նաև վիվերներ (լատիներեն viverra նշանակում է ժանտակուզ): Ցիվետների ցեղը ներառում է 4 տեսակի կենդանիներ՝ մալբարյան, խոշորաբիծ, մեծ ցիվետներ և տանգալունգա, որոնք բնակվում են Հարավարևելյան Ասիայում: «Վիվեր» անվանումը բուրոլովին կապ չունի վիշապի տեսակի վիվերնի հետ: Ցիվետն ու գենետը հայերեն կոչվում են նաև բեշկ, մշկաբեշկ, բեշկ-մշկո, մշկակատու, իսկ մուսանգը՝ հնդկաբեշկ:

Բինտուրոնգ (Arctictis binturong) ամենախոշորն է վիվերայինների ընտանիքում: Մարմնի երկարությունը մինչև 1 մ է, քաշը՝ մինչև 20 կգ: Ունի մինչև 1 մ երկարությամբ ձկնուկ պոչ, որով կարողանում է առարկաներ բռնել: Սնվում է հիմնականում պտուղներով (ամենաբուսակեր վիվերայինն է), երբեմն՝ միջատներով, մանր թռչուններով ու ձկներով: Զնակվում է Հարավարևելյան Ասիայի արևադարձային անտառներում:

Մուսանգ (Paradoxurus hermaphroditus) ծառաբնակ է, կյանքի մեծ մասն անցնում է ծառերի վրա: Ապրում է Հարավային Ասիայում: Կոչվում է նաև արմավենու ցիվետ: Ամենակեր է, ակտիվ է գիշերը: Ունի 30 ենթատեսակ: Մուսանգը հայտնի է նրանով, որ մասնակցում է ինդոնեզական «Կոպի Լյուվակ» սուրճի արտադրությանը: Մուսանգն ուտում է սրճենու հատիկները և արտաթորում: Մշակումից հետո ստացվում է ընտիր սուրճ (համարվում է աշխարհում ամենաթանկը): «Կոպի» ինդոնեզերեն նշանակում է «սուրճ», իսկ «լյուվակ»՝ մուսանգի տեղական անվանումն է: Սուրճը մուսանգի ստամոքսից անցնում է տարբեր նյութերով, որոնք փոխարինում են սուրճի քիմիական կազմը: Սուրճը փոխարինում է սուրճի քիմիական կազմը: Սուրճը փոխարինում է սուրճի քիմիական կազմը: Սուրճը փոխարինում է սուրճի քիմիական կազմը:

Սովորական գենետը (Genetta genetta) ընտանի կատվի չափ կենդանի է, ապրում է միայնակ, հրաշալի ցատկում և մագլցում է ծառերը, ակտիվ է գիշերը, սնվում է մանր կենդանիներով (կրծողներ, թռչուններ, սողուններ, միջատներ), պտուղներով: Պոչի ղուկներ, միջատներ, որոնք մուշկ են արտատակ ունի գեղձեր, որոնք մուշկ են արտատակում: Տարածված է Աֆրիկայում: Հանդիպում է նաև եվրոպայի հարավում և Արաբական թերակղզու արևմուտքում:

Թծավոր գենետ (Geneta maculata)

Եռաշերտ կամ փոքրատամ ցիվետ (Arctogalidia trivirgata)

Աֆրիկյան ցիվետ (Civettictis civetta)

Երտավոր ցիվետ (Hemigalus derbyanus)

Տանգալունգա (Viverra zibetha)

Ջրասամույրանման ցիվետ կամ մանպալունգ (Cinogale bennettii)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Կաթնասունների ծագումը	6
Կաթնասունների դասակարգումը	7
Կաթնասունների տարածվածությունը	9
Կաթնասունների բնակության քարտեզը	10
Նախագագաններ	10
Բադակտուց	12
Եքիդնա	12
Պարկավորներ	13
Ագեվագ (կենգուրու)	14
Կոալա	16
Վոմբատ	16
Պարկամուկ (օպոսում)	17
Ցենուլեստ	17
Այլ պարկավորներ	18
Ընկերքավոր կամ բարձրագույն կաթնասուններ	19
Գիշատիչներ	21
Արջայիններ	27
Կատվայիններ	39
Շնայիններ	46
Կզաքիսայիններ	51
Ժանտաքիսայիններ (սկունսներ)	52
Վիվերայիններ	54
Մանգուստայիններ	56
Իսկական փոկեր	58
Ականջավոր փոկեր	59
Ծովագուլայիններ	60
Պանդայիններ	61
Ջրարջայիններ	62
Բորենիներ	63
Մադագասկարյան գիշատիչներ	66
Պրիմատներ	66
Խոնավաքիթ պրիմատներ	67
Չորաքիթ պրիմատներ	68
Կապկակերպեր	69
Լայնաքիթ կապիկներ	71
Նեղքիթ կապիկներ	
Մարդանման կապիկներ	

Կրծողներ	74
Այլուռանմաններ	75
Կուրբանանմաններ	76
Սկանանմաններ	78
Փշապղչավորներ	81
Վայրենակերպեր	81
Միասնաբակավորներ	84
Երկսնկավորներ	88
Չորոճողներ	88
Որոճողներ	90
Կոշտուկոտանիներ	96
Կետակերպեր	98
Չեռնաթևավորներ	100
Կնճիթավորներ	101
Նապաստակակերպեր	102
Ուղակերպեր	103
Բրդաթևեր	103
Արընչակակերպեր	104
Աֆրիկյան սրընչակներ	105
Մկնաքիսակերպեր	105
Թերատամնավորներ	106
Չրահակիրներ	107
Թեփամորթներ	107
Խողովակատամնավորներ	107
Սիրենակերպեր	
Դամանակերպեր	
Տուպայակերպեր	

